

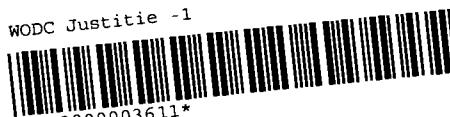
Resultaten uit de PPP-studies naar criminaliteit en criminaliteitspreventie op bedrijventerreinen

*Een selectie naar ondernemingen
uit het Midden- en Kleinbedrijf*

V. Sabeo
R.F.A. van den Bedem
J.J.A. Essers

WODC Justitie -1

augustus 1994

Resultaten uit de PPP-studies naar criminaliteit en criminaliteitspreventie op bedrijventerreinen; een selectie naar ondernemingen uit het Midden- en Kleinbedrijf

1 Verantwoording

In het kader van de criminaliteitspreventie stimuleert het ministerie van Justitie het vormen van zogenoemde publiek-private samenwerkingsverbanden (ook wel aangeduid met de Engelse term *Public Private Partnership* of 'PPP'). Binnen deze samenwerkingsverbanden werken bedrijfsleven en overheid samen om de veiligheidssituatie te verbeteren en zodoende de kans op slachtofferschap te verkleinen. Enige tijd geleden heeft het ministerie van Justitie een subsidie beschikbaar gesteld voor samenwerkingsverbanden die gericht zijn op het verbeteren van de veiligheidssituatie op bedrijventerreinen. Een van de voorwaarden voor het verkrijgen van een subsidie was het (doen) uitvoeren van een haalbaarheidsstudie. Aan de hand van onder andere deze haalbaarheidsstudie werd bepaald of een subsidie werd verstrekt.

Een aantal van deze haalbaarheidsstudies zijn de afgelopen maanden verricht door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie. Om de haalbaarheid van dit soort samenwerkingsverbanden te bepalen, is onder andere gekeken naar het slachtofferschap onder bedrijven en het gevoerde veiligheidsbeleid binnen bedrijven.

Omdat hierover weinig andere, betrouwbare, gegevens beschikbaar zijn, kunnen deze gegevens gebruikt worden om enig zicht te krijgen op deze verschijnselen.

Hierbij dient echter een aantal voorbehouden te worden gemaakt. In de eerste plaats dient te worden opgemerkt dat de onderzochte bedrijventerreinen geen afspiegeling vormen van de in Nederland bestaande bedrijventerreinen. De initiatieven voor het vormen van een publiek-privaat samenwerkingsverband zijn genomen door lokale autoriteiten en/of belangenverenigingen. Van het totaal aantal uitgevoerde haalbaarheidsstudies is ook maar een beperkt aantal uitgevoerd door het WODC. Dit betekent dat de bedrijventerreinen waarover informatie beschikbaar is, betrekkelijk willekeurig zijn.

Een tweede opmerking betreft de betrouwbaarheid van de informatie die is verkregen. Het doel van de haalbaarheidsstudies was het onderzoeken van de bereidheid onder ondernemers om deel te nemen aan een samenwerkingsproject. Het al dan niet meedoen aan het onderzoek kan te maken hebben met dit doel van het onderzoek. Zo kunnen ondernemers die het nut van een samenwerkingsverband niet inzien, bijvoorbeeld omdat zij niet of nauwelijks met criminaliteit worden geconfronteerd, besluiten om ook niet aan het onderzoek mee te werken. Hierdoor kunnen de gegevens in het onderzoek afwijken van de feitelijke situatie op de terreinen. Voor een haalbaarheidsstudie is van belang hoeveel mogelijke respondenten niet deelnemen aan het onderzoek, omdat dit een indicatie kan vormen voor de bereidheid om deel te nemen aan een samenwerkingsverband. Voor het presenteren van feitelijke gegevens omtrent criminaliteit en veiligheidsbeleid kan het afwijken van de onderzoeksgegevens en de feitelijke situatie echter meer nadelige gevolgen hebben. Gezien de hoge non-respons, tussen 23% in Hoorn en 77,6% in Schiedam/Rotterdam, moet zeer zeker rekening worden gehouden met verschillen tussen de hier gepresenteerde gegevens en de feitelijke situatie.

1.1 De gepresenteerde gegevens

De in dit stuk gepresenteerde gegevens hebben betrekking op bedrijventerreinen in vijf steden: Zwijndrecht, Hoorn, Almere, Venlo en Schiedam/Rotterdam. Andere door het WODC uitgevoerde haalbaarheidsstudies komen niet voor vergelijking in aanmerking, omdat daar de in de enquêtes gestelde vragen inhoudelijk te zeer afwijken.

In sommige steden zijn voor meer dan één bedrijventerrein haalbaarheidsstudies uitgevoerd (in Almere zelfs voor alle twaalf bedrijventerreinen). De gegevens hadden dan ook op verschillende niveaus geanalyseerd kunnen worden: op het niveau van individuele respondenten, op het niveau van bedrijventerreinen en op het niveau van gemeenten. Besloten is om de gegevens op het niveau van gemeenten te analyseren, omdat anders de respondenten uit Almere en Schiedam/Rotterdam (die driekwart van het totaal uitmaken) of de bedrijventerreinen in Almere (twaalf van de negentien) de totale scores teveel zouden bepalen. In tabel 2.1 zijn de aantallen respondenten en de onderzochte terreinen per gemeente weergegeven.

De hier gepresenteerde tabellen hebben betrekking op het huidige niveau van de criminaliteit en het beveiligingsbeleid van de bedrijven. Daarnaast is gekeken naar de visie van de respondenten op het functioneren van de politie en de bereidheid om mee te werken aan een eventueel samenwerkingsverband. In iedere tabel worden de gemiddelden per gemeente gepresenteerd, alsmede het gemiddelde over de onderzochte gemeenten. Bij de

interpretatie van deze gegevens dient echter rekening te worden gehouden met de hierboven gemaakte kanttekeningen. In paragraaf 3 zullen enkele gegevens naar grootte van de bedrijven worden gepresenteerd.

Om de 'PPP-cijfers' voor het Midden- en Kleinbedrijf 'geschikt' te maken, zijn bedrijven¹ met meer dan 100 werknemers buiten beschouwing gelaten.

2 De resultaten

Tabel 2.1: Aantallen terreinen en respondenten per plaats

Plaats	Terreinen	Respondenten
Zwijndrecht	2	62
Hoorn	1	69
Almere	12	266
Venlo	1	67
Schiedam/Rotterdam	3	290
Totaal	19	754

Tabel 2.2: Oordelen over de omvang van het criminaliteitsprobleem voor de vestiging van de respondenten, in hoeverre dit voor de respondenten een probleem vormt

Plaats	1	2	3	4	5
Zwijndrecht	3,2	21,0	56,5	19,4	0,0
Hoorn	2,9	24,6	63,8	7,2	1,4
Almere	11,0	28,0	42,8	13,3	4,9
Venlo	1,5	27,7	44,6	20,0	6,2
Schiedam/Rotterdam	8,7	32,9	46,2	9,1	3,1
Gemiddeld	5,5	26,8	50,8	13,8	3,1

(Legenda: 1 = groot probleem, 2 = redelijk groot probleem, 3 = niet zo'n groot probleem, 4 = helemaal geen probleem, 5 = weetniet/geen mening)

¹ Uit de teruggezonden vragenlijsten valt niet op te maken of het een zelfstandig bedrijf of een vestiging betreft. Daarom hebben wij ervoor gekozen de bedrijven (of vestigingen) waarvoor vermeld staat dat deze niet-zelfstandig over investeringsvraagstukken kunnen beslissen, buiten beschouwing te laten. Hoogstwaarschijnlijk vormen deze een onderdeel van een grotere onderneming.

Tabel 2.3: Slachtofferpercentages in de afgelopen vijf jaar en het afgelopen jaar, niet gespecificeerd naar delict

Plaats	Vijf jaar	Afgelopen jaar
Zwijndrecht	70,5	45,0
Hoorn	73,9	44,8
Almere	74,6	57,5
Venlo	64,6	40,3
Schiedam/Rotterdam	79,1	59,1
Gemiddeld	72,5	49,3

Tabel 2.4: Confrontatie met poging tot inbraak in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	40,3
Hoorn	32,9
Almere	36,8
Venlo	22,4
Schiedam/Rotterdam	43,8
Gemiddeld	35,2

Tabel 2.5: Confrontatie met inbraak in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	41,9
Hoorn	54,3
Almere	50,8
Venlo	35,8
Schiedam/Rotterdam	56,9
Gemiddeld	47,9

Tabel 2.6: Confrontatie met bedreiging in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	3,2
Hoorn	1,4
Almere	2,6
Venlo	1,5
Schiedam/Rotterdam	5,2
Gemiddeld	2,8

Tabel 2.7: Confrontatie met diefstal uit gebouwen in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	12,9
Hoorn	21,4
Almere	16,5
Venlo	11,9
Schiedam/Rotterdam	30,7
Gemiddeld	18,7

Tabel 2.8: Confrontatie met diefstal van goederen op terrein in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	19,4
Hoorn	27,1
Almere	13,5
Venlo	14,9
Schiedam/Rotterdam	20,7
Gemiddeld	19,1

Tabel 2.9: Confrontatie met diefstal uit voertuigen in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	19,4
Hoorn	12,9
Almere	10,9
Venlo	14,9
Schiedam/Rotterdam	26,6
Gemiddeld	16,9

Tabel 2.10: Confrontatie met diefstal van voertuigen in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	8,1
Hoorn	8,6
Almere	8,3
Venlo	4,5
Schiedam/Rotterdam	11,0
Gemiddeld	8,1

Tabel 2.11: Confrontatie met beroving in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	0,0
Hoorn	1,4
Almere	1,1
Venlo	1,5
Schiedam/Rotterdam	3,1
Gemiddeld	1,4

Tabel 2.12: Confrontatie met brandstichting in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	3,2
Hoorn	1,4
Almere	3,4
Venlo	3,0
Schiedam/Rotterdam	2,1
Gemiddeld	2,6

Tabel 2.13: Confrontatie met overval in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	0,0
Hoorn	1,4
Almere	1,5
Venlo	0,0
Schiedam/Rotterdam	1,4
Gemiddeld	0,9

Tabel 2.14: Confrontatie met vandalisme in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	17,7
Hoorn	8,6
Almere	25,6
Venlo	28,4
Schiedam/Rotterdam	13,4
Gemiddeld	18,7

Tabel 2.15: Confrontatie met bedrijfsspionage in de laatste vijf jaar²

Plaats	%
Zwijndrecht	1,6
Schiedam/Rotterdam	2,1
Gemiddeld	1,9

Tabel 2.16: Confrontatie met corruptie in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	3,2
Schiedam/Rotterdam	0,0
Gemiddeld	1,6

Tabel 2.17: Confrontatie met oplichting in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	3,2
Schiedam/Rotterdam	5,2
Gemiddeld	4,2

² Vragen omtrent confrontatie met de delicten in de tabellen 2.15 tot en met 2.18 zijn alleen op de bedrijventerreinen in Almere en Schiedam/Rotterdam gesteld.

Tabel 2.18: Confrontatie met faillissementsfraude in de laatste vijf jaar

Plaats	%
Zwijndrecht	1,6
Schiedam/Rotterdam	3,8
Gemiddeld	2,7

In de enquête zoals deze naar de bedrijven in Schiedam/Rotterdam en Zwijndrecht is gestuurd, waren tevens enkele vragen opgenomen naar mogelijk daderschap van andere bedrijven. De vraag of één of meer delicten (zoals gepresenteerd in de tabellen 4 tot en met 18) door een ander bedrijf werden gepleegd, werd door 2,7% van de respondenten in Zwijndrecht positief beantwoord. Van de respondenten in Schiedam/Rotterdam beantwoordde 4,8% deze vraag bevestigend. Uit de antwoorden op de open vraag naar de delictsoort, blijkt dat het in deze gevallen met name om faillissementsfraude gaat.

Geen van de respondenten in Zwijndrecht beantwoordde de vraag of men zich op andere wijze door andere ondernemingen onrechtmatig benadeeld voelde, instemmend. Van de respondenten in Schiedam/Rotterdam gaf 5,9% aan door andere bedrijven onrechtmatig benadeeld te zijn. In de antwoorden op de vraag naar welke handeling het hier betrof, wordt enkele malen de term '(agressieve) advertentieverkopen' aangetroffen.

Tabel 2.19: Wel of niet treffen van beveiligingsmaatregelen naar aanleiding van slachtofferschap. Deze percentages gelden alleen voor degenen die aangaven slachtoffer van criminaliteit in het afgelopen jaar te zijn geworden.

Plaats	Wel	Niet
Zwijndrecht	59,3	40,7
Hoorn	67,7	32,3
Almere	59,1	40,9
Venlo	38,5	61,5
Schiedam/Rotterdam	63,3	36,7
Gemiddeld	57,6	42,4

Tabel 2.20: Percentages respondentent die aangaven dat er immateriële schade is geleden. Deze percentages gelden alleen voor degenen die aangaven slachtoffer van criminaliteit in het afgelopen jaar te zijn geworden.

Plaats	%
Zwijndrecht	14,8
Hoorn	12,9
Almere	15,4
Venlo	3,8
Schiedam/Rotterdam	17,1
Gemiddeld	12,8

Op de vraag naar welke soort(en) immateriële schade is geleden, konden de respondenten meerdere antwoorden aangeven. Het meest gegeven antwoord is dat deze vorm van schade 'onrust binnen de organisatie' betrof, dit geldt voor alle plaatsen behalve Venlo - daar betrof het 'negatieve publiciteit'. Bedacht moet worden dat daar slechts twee respondenten de vorm van de immateriële schade aangaven.

Tabel 2.21: Percentages respondentent die aangaven dat er in hun vestiging een beleid met betrekking tot het voorkomen van criminaliteit bestaat en percentages respondentent die aangaven dat er in hun vestiging een beveiligingsplan bestaat

Plaats	Beleid	Plan
Zwijndrecht	64,4	20,0
Hoorn	55,2	22,1
Almere	56,3	22,0
Venlo	42,4	18,2
Schiedam/Rotterdam	56,7	22,2
Gemiddeld	55,0	20,9

Tabel 2.22: Percentages respondenten die aangaven dat werknemers in hun bedrijf training en/of instructies hebben gehad in het voorkomen van criminaliteit

Plaats	%
Zwijndrecht	46,8
Hoorn	44,3
Almere	37,7
Venlo	43,9
Schiedam/Rotterdam	32,0
Gemiddeld	40,9

Tabel 2.23: Percentages respondenten die aangaven dat werknemers in hun bedrijf training en/of instructies hebben gehad in de omgang met beveiligingsmaatregelen

Plaats	%
Zwijndrecht	58,1
Hoorn	44,3
Almere	61,3
Venlo	49,2
Schiedam/Rotterdam	46,8
Gemiddeld	51,9

Tabel 2.24: Percentages respondenten die aangaven dat hun bedrijf gebruik maakt van een externe beveiligingsdienst

Plaats	%
Zwijndrecht	68,3
Hoorn	39,7
Almere	62,6
Venlo	43,3
Schiedam/Rotterdam	68,4
Gemiddeld	56,5

Tabel 2.25: Percentages respondentent die aangaven dat er in hun bedrijf werknemers zijn die beveiliging als hoofdtaak hebben

Plaats	%
Zwijndrecht	1,7
Hoorn	6,1
Almere	7,6
Venlo	7,5
Schiedam/Rotterdam	5,2
Gemiddeld	5,6

Tabel 2.26: Percentages respondentent die aangaven zeker te weten dat hun bedrijf tegen criminaliteit is verzekerd

Plaats	%
Zwijndrecht	93,3
Hoorn	85,3
Almere	91,2
Venlo	87,3
Schiedam/Rotterdam	82,9
Gemiddeld	88,0

Tabel 2.27: Oordelen over de inzet van de politie; of deze voldoende doet om de veiligheid op het bedrijventerrein te garanderen

Plaats	1	2	3
Zwijndrecht	16,1	22,6	61,3
Hoorn	21,7	31,9	46,3
Almere	11,4	34,6	54,0
Venlo	6,3	44,4	49,2
Schiedam/Rotterdam	16,1	34,4	49,5
Gemiddeld	14,3	33,5	52,1

(Legenda: 1 = ja, 2 = nee, 3 = weetniet/geen mening)

Het algemene beeld dat de open vraag naar het waarom van bovenstaand oordeel oplevert, is dat de respondenten nauwelijks in aanraking komen met de politie. Op de vragenformulieren worden vaak opmerkingen geschreven als 'ik werk vaak laat en zie nooit politiecontrole', 'wij zien ze [de politie] nooit' of 'als ze er moeten zijn, zijn ze er niet'. Waarschijnlijk is dat de oorzaak van het feit dat gemiddeld iets meer dan de helft van de respondenten geen mening omtrent het functioneren van de politie op het bedrijventerrein heeft.

Tabel 2.28: Aangiftebereidheid van incidenten bij de politie

Plaats	Altijd	Soms	Zelden	Nooit
Zwijndrecht	75,8	9,7	11,3	3,2
Hoorn	75,0	19,1	2,9	2,9
Almere	69,9	19,1	3,5	7,4
Venlo	62,5	25,0	6,3	6,3
Schiedam/Rotterdam	70,4	19,6	6,1	3,9
Gemiddeld	70,7	18,5	6,0	4,7

De redenen om geen aangifte te doen zijn divers, maar twee redenen komen ruimschoots meer voor dan andere; het gaat dan om de opties 'de politie kan er niets aan doen' en 'het incident is niet ernstig genoeg'.

Tabel 2.29: bereidwilligheid tot het meedoen aan een beveiligingsconcept voor het bedrijventerrein

Plaats	Ja	Misschien	Nee
Zwijndrecht	24,2	67,7	8,1
Hoorn	32,9	60,0	7,1
Almere	29,3	65,0	5,6
Venlo	21,9	65,6	12,5
Schiedam/Rotterdam	19,4	69,9	10,8
Gemiddeld	25,5	65,6	8,8

De meest genoemde redenen om mee te doen aan een eventueel concept zijn met name 'verbetering van de beveiliging' en 'verlaging van het aantal delicten'. Ook 'verlaging van de kosten' wordt frequent genoemd. Minder

vaak worden 'een betere relatie met de politie' en 'verzekeringstechnische redenen' genoemd.

Tabel 2.30: Bereidheid tot investeren in een verbetering van de beveiliging van het bedrijf en/of het bedrijventerrein

Plaats	Ja	Misschien	Nee	Anders
Zwijndrecht	23,2	69,6	7,1	0,0
Hoorn	26,6	67,2	1,6	4,7
Almere	15,0	77,7	4,0	3,2
Venlo	17,9	75,0	7,1	0,0
Schiedam/Rotterdam	16,5	72,3	8,0	3,2
Gemiddeld	19,8	72,3	5,6	2,2

3 Enkele resultaten naar grootte van de onderneming

In deze paragraaf wordt een onderscheid gemaakt tussen midden- en kleinbedrijf. In de tabellen zijn de ondernemingen met meer dan 100 werknemers niet opgenomen, daar deze een zeer kleine groep vormen.

De tabellen hebben betrekking op de bedrijventerreinen in Almere en Schiedam/Rotterdam. Alleen daar zijn de populaties groot genoeg om een onderscheid naar grootte van de ondernemingen te maken. Om dezelfde reden van populatiegrootte is ervoor gekozen om voor de confrontatie met criminaliteit voor de 'algemene' slachtofferpercentages te nemen. Te kleine aantallen leveren immers geen inhoudelijk zinvolle informatie op. Bij een groep van bijvoorbeeld tien bedrijven, zorgt ieder slachtoffer van criminaliteit voor een stijging van die criminaliteit met 10%.

Tabel 3.1: Slachtofferpercentages in de afgelopen vijf jaar, niet gespecificeerd naar delict

Plaats	1-10	11-100
Almere	67,7	85,7
Schiedam/Rotterdam	67,2	88,8
Gemiddeld	67,5	87,3

Tabel 3.2: Slachtofferpercentages in het afgelopen jaar, niet gespecificeerd naar delict

Plaats	1-10	11-100
Almere	52,2	65,7
Schiedam/Rotterdam	46,8	68,8
Gemiddeld	49,5	67,3

Tabel 3.3: Het hebben van een beleid met betrekking tot het voorkómen van criminaliteit

Plaats	1-10	11-100
Almere	58,5	52,9
Schiedam/Rotterdam	57,3	56,3
Gemiddeld	57,9	54,6

Tabel 3.4: De aanwezigheid van een beveiligingsplan

Plaats	1-10	11-100
Almere	20,9	23,8
Schiedam/Rotterdam	18,5	25,0
Gemiddeld	19,7	24,4

Tabel 3.5: Het gebruik maken van een externe beveiligingsdienst

Plaats	1-10	11-100
Almere	57,0	71,2
Schiedam/Rotterdam	59,1	75,8
Gemiddeld	58,1	73,5

Tabel 3.6: Het in dienst hebben van werknemers die beveiliging als hoofdtak hebben

Plaats	1-10	11-100
Almere	6,8	8,7
Schiedam/Rotterdam	4,8	5,6
Gemiddeld	5,8	7,2

Tabel 3.7: Verzekering tegen criminaliteit

Plaats	1-10	11-100
Almere	91,7	90,4
Schiedam/Rotterdam	82,5	83,2
Gemiddeld	87,1	86,8

Tabel 3.8: Percentages respondenten die aangaven dat werknemers in hun bedrijf training en/of instructies hebben gehad in het voorkomen van criminaliteit

Plaats	1-10	11-100
Almere	36,1	40,2
Schiedam/Rotterdam	28,8	34,6
Gemiddeld	32,5	37,4

Tabel 3.9: Percentages respondenten die aangaven dat werknemers in hun bedrijf training en/of instructies hebben gehad in de omgang met beveiligingsmaatregelen

Plaats	1-10	11-100
Almere	57,1	67,6
Schiedam/Rotterdam	45,5	47,8
Gemiddeld	51,3	57,7